

Zakázková autorská díla v pojetí doktríny Works Made for Hire dle autorského práva USA

Copyright Works in the Concept Doctrine of the Works Made For Hire Under US Copyright Law

Petr PRCHAL¹

ABSTRAKT

V předmětném článku se autor zabývá komparativní analýzou doktríny *Works made for Hire* dle autorského práva USA. Jedná se o známou doktrínu, dle které jsou v autorském právu USA posuzovány právní následky vytvoření zakázkového díla, tedy díla vzniklého v zaměstnaneckém poměru nebo díla na objednávku, které je vytvořené na základě smlouvy o dílo. Cílem autora je čtenáři jednak přiblížit legislativně historický vývoj této doktríny od prvotní historické úpravy až do současné podoby, a to provedením podrobné analýzy jak zákonné právní úpravy, tak i judikatury a dále také popsat východiska, která přispěla k odlišnostem této doktríny od současné kontinentální právní úpravy včetně úvahy o možnostech budoucího přiblížení těchto odlišných světových právních úprav.

ABSTRACT

In this paper, the author deals with a comparative analysis of the doctrine of *Works made for Hire* under US copyright law. This is a well-known doctrine according to which US copyright assesses the legal consequences of the creation of a work made for hire, ie works created in an employment relationship or works created to order, which are created on the basis of a contract for work. The aim of the author is to bring the reader closer to the legislatively historical development of this doctrine from the initial historical regulation to the current form, by conducting a detailed analysis of both legislation and case law and further to describe the starting points that contributed to differences between this doctrine and current continental legislation. on the possibilities for the future approximation of these different world legal regulations.

Klíčová slova

doktrína works made for hire, autorské právo, autorské dílo, zakázkové autorské dílo, zaměstnanecké dílo, dílo vytvořené na objednávku

Key words

works made for hire doctrine, copyright law, work of authorship, work made for hire, employee work, work created to order

Úvodem

Autorské právo USA, známé jako copyright, vychází z odlišných legislativněprávních, ale i právně filosofických východisek, než je známé právu kontinentálnímu. Ty jsou dány odlišným historickým a v jeho důsledku především

majetkově účelovým pojetím autorskoprávní ochrany vycházející z common law. V anglo-americkém právu nikdy nebylo zvykem vytvářet teoretické abstraktní pojmy. Důraz je kladen na řešení jednotlivých případů (cases), z čehož je odvozen i pro kontinentální právo odlišný precedenční systém nalézání pramenů práva. Autorské právo USA, které

¹ JUDr. Petr Prchal, Ph.D., je advokátem v advokátní kanceláři Prchal a Partner a odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. petr.prchal@upol.cz.

můžeme chápat jako soubor výlučných práv chránících autora při nakládání s dílem, také nikdy nebylo chápáno jako právo přirozené, ale jako *pozitivní garance přiznaná státem*, v jejímž pozadí hrál vždy roli *veřejný zájem* kontroly nad šířením a rozmnožováním autorských děl, tzn. silný *paternalistický přístup*² vyvažovaný principem podpory tvořivé činnosti. Primárně se tedy nechrání autor a ani jeho majetkové zájmy, ale především kulturní zájmy celé společnosti. Zjednodušeně řečeno, veřejný zájem, nikoli pouhé vytvoření díla, je účelem autorskopravní ochrany USA.³

S ohledem na relativně „krátkou“ historii Spojených států amerických je nutné počátky autorského práva v pojetí *copyrightu* hledat na území dnešní Anglie. Zde, a to podobně jako v ostatních zemích evropského kontinentu, začínají vyvstávat autorskopravní otázky v době vynálezu knihtisku, který nebývale umožnil šíření a rozmnožování nových myšlenek v podobě literárních děl. Zatímco ve střední Evropě se ale autorskopravní otázky ubíraly pod vlivem *německé a francouzské právní filosofie* směrem k autorovi a jeho právům,⁴ v Anglii byly pod silným vládním vlivem zaměřeny na práva nakladatele. V té době šlo zejména o právo tisknout určité dílo na určitém území. Později se vytvořila i *kolektivní organizace* (Stationer's Company) oprávněná k registraci nově vznikajících děl, jejíž obdoba je stále živoucí i v americkém autorském právu.⁵ Prostřednictvím té byla zajištěna státní kontrola nad vznikem a šířením autorských děl.⁶ Zákon královny Anny (Statute of Anne 1709) posléze pokračoval v nastolené kontrolní koncepci státu a ochraně veřejného zájmu.⁷ Šlo o vůbec první zákon, který autorské právo (*copyright*) upravoval.

Dílicí autorskopravní úpravy vznikaly na americkém kontinentu již v době existence kolonií.⁸ Zásadní pro další rozvoj autorského práva USA bylo ale přijetí Ústavy spojených států amerických (The Constitution of the United States of America 1787). Ústava zakotvila, zdůrazněme, že na ústavní úrovni, pravomoc Kongresu „*podporovat rozvoj vědy a umění tím, že poskytne autorům a vynálezčům na určitý čas výlučná práva na jejich díla a vynálezy*“.⁹ Podobné ustanovení bychom v kontinentálních právních řádech, ať jde

o např. o Německo, Franci nebo Českou republiku, hledali marně.¹⁰ Tímto, přímo z ústavy plyne *povaha ochrany autorských práv USA*. Tou je jednak *podpořit umělce při jejich tvorbě*, ale zároveň *vyhrazení práva státu, resp. federace na omezení výhradních práv k dílu*. Naplňuje se tak stimulační a regulativní funkce autorského práva, která je uměle – pozitivně vytvořena zákonodárcem. V důsledku toho autorské právo (*copyright*) nerozlišuje mezi osobnostními a majetkovými autorskými právy. Lépe řečeno, osobnostní práva nezná. Důležitá je zde majetková, výstižněji však, jeho ekonomická stránka. Můžeme jej chápat jako právem uznané majetkové právo (*granted right*) a jako kterákoli jiná majetková hodnota může být smluvně převáděno s *translativními účinky* mezi stranami *inter vivos*. Tato možnost je pak příčinou toho, že skutečný tvůrce může být osoba odlišná od autora.

Pro interpretaci doktríny „*Works Made for Hire*“ je nadále důležitý autorský zákon z roku 1909 a současný autorský zákon z roku 1976.¹¹ Jedná se v obou případech o federální úpravu. Autorskopravní úprava v jednotlivých státech federace po 1. lednu 1978 ztrácí na významu, neboť v důsledku snahy sjednotit autorskopravní úpravu na úrovni federace bylo do autorského zákona z roku 1976 vloženo ustanovení o jeho přednostní aplikaci.¹²

2 Předmět ochrany

Obecně platí, že majitelem autorského práva je osoba, která autorské dílo vytvořila (autor).¹³ Tím se zaručuje tvůrci díla jeho majetkové právo k dílu, což v širším kontextu, právě v návaznosti na zmíněná ústavní východiska, lze chápat jako stimulační funkci autorského práva k tvořivé duševní tvorbě. Autorské právo bez dalšího umožňuje jeho majiteli právo vykonávat majetková práva s dílem spojená, zejména se zdůrazňuje funkce proti neoprávněnému užití takového díla, včetně pobírání užitku vzešlých z výkonu majetkových práv. Autorské dílo je pojímáno jako *původní autorské dílo zachycené na jakémkoli hmotném substrátu*.

2 GOLDSTEIN, Paul. Paternalism and autonomy in copyright contracts. In BENTLY, Lionel; VAVER, David. *Intellectual Property in the New Millennium: Essays in Honour of William R. Cornish*. 1. vyd. Cambridge: University Press, 2005. s. 259-265.

3 Podobně: TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1.vyd. Praha: C. H. BECK, 2007. s. 98.

4 Na to navazují otázky spojené s osobnostními a majetkovými právy.

5 Pod vlivem mezinárodních úmluv, zejména pak RÚB, je existence registrace *copyrightu* diskutabilní. Americké autorské právo však rozlišuje mezi přiznáním autorského práva (*grant of copyright*), které je přiznáno každému nově vzniklému autorskému dílu. Tedy autorskopravní ochrana vzniká automaticky se vznikem díla a registrací autorského práva (*registration of copyright*), která plní funkci důkazní a je požadována pro uplatnění nároku z porušení domácího (*domestic*) autorského práva u soudu. Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Reed Elsevier, Inc. v. Muchnick*, 509 F.3D 116, ze dne 2. března 2010.

6 MACQUEEN, Hector L, et al. *Contemporary intellectual property: law and policy*. 1.vyd. Oxford: Oxford University Press, 2007. s. 34.

7 Zákon královny Anny (1710) má dlouhý titul: „*zákon pro povzbuzení učení zakotvující právo autora na pořizování kopií tištěných knih nebo právo nabyvatele takových kopií, během časů zde zmíněných*“.

8 YU, Peter K. *Intellectual Property and Information Wealth: Copyright and related rights*. 1.vyd. [s.l.]: Greenwood Publishing Group, 2007. s. 143.

9 Čl. 1 odst. 8 (8) Ústavy USA.

10 Z absence nedostatku výslovné ústavní záruky ve většině evropských zemích, vyplývá, proč kontinentální právní filosofie detailně zkoumala smysl ochrany práv autora se zaměřením na jeho osobnostní složku a jeho odvozování od základních lidských práv. Viz čl. 15 odst. 1 písm. c Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech a čl. 27 odst. 2 Všeobecné deklarace lidských práv.

11 Část 17 Zákoníku USA, §§ 101 – 1332.

12 Srov. § 301 (a) autorského zákona z roku 1976. Smyslem přijetí tohoto ustanovení je vyhradit státům autorskopravní působnost na úrovni *common law* a nikoli, aby přijímaly vlastní (státní) zákonnou úpravu autorského práva (*statutory law*).

13 § 201 (a) C.A.

Jde tedy o výslovný požadavek hmotného zachycení (fixace) díla, nikoli pouhé objektivní vnímatelnosti.¹⁴

Doktrína „Works Made for Hire“ (dále jen WFH), která se uplatňuje u tvorby zakázkových děl, ovšem představuje výjimku, při které majitelem autorského práva může být osoba odlišná od té, která dílo vytvořila. Principiálně je smysl této odlišné úpravy od obecného pojetí stejný jako v případě zakázkových děl v rámci české právní úpravy. Je spravedlivé, aby osoba, která vynaloží prostředky a podstoupí riziko případné obchodní ztráty, měla užitek z vytvořeného díla. Nehledě na to, že konkrétně v případě zaměstnaneckých děl, je zhotoviteli díla vyplácena mzda či odměna bez ohledu na reálný ekonomický přínos, který v době vzniku díla mnohdy nelze s jistotou očekávat. Jde tedy i v tomto případě o ochranu hospodářské investice, v rámci volné hospodářské soutěže, i když spíše ve smyslu záruky její návratnosti v podobě originálně přiznaného autorského práva.

3 Doktrína „Works Made for Hire“ podle autorského zákona z roku 1909

Před přijetím autorského zákona z roku 1909 neexistovala zákonná záruka ochrany investice, tedy ani zákonné zakotvení doktríny WFH. Tato zásada spolu s doktrínou však byly dovozovány na základě *common law*, jak je patrné z některých soudních rozhodnutí, např. rozhodnutí Okrskového soudu Massachusetts ve věci *Dielman v. White* z roku 1990, které je považováno za prvotní rozhodnutí konstruující doktrínu WFH.¹⁵ Pan Dielman vytvořil na základě objednávky mozaiku v Kongresové knihovně. Neprál si však, aby knihovna šířila fotografie tohoto díla. V tomto rozhodnutí soudce dospívá k názoru, že „jestliže si objednatel zjedná umělce k vytvoření uměleckého díla, pak se jeví jako velmi smysluplné, jestliže je dílo vytvořeno, zapláceno a předáno, aby bezvýhradně a bez omezení náleželo objednateli, který ho může šířit a reprodukovat...“.¹⁶ Z dalších soudních rozhodnutí lze uvést rozhodnutí Okrskového soudu pro jižní New York ve věci *Colliery Engineer Co. v. United Correspondence Schools Co.* nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Bleistein v. Donaldson Lithographing Co.*,

ve kterém Nejvyšší soud USA vycházel z právního názoru v rozhodnutí ve věci *Colliery* s tvrzením, že „návrhy vytvořené zaměstnancem patří zaměstnavateli, jestliže zaměstnanec byl zaměstnán a placen zaměstnavatelem“.¹⁷

Přijetím autorského zákona z roku 1909 se na dosavadní koncepci doktríny WFH dovozované z *common law* nic zásadního nezměnilo. Uvádí se však, že v době přijetí tohoto zákona již bylo zřejmé, „že zaměstnavateli přísluší autorské právo, jestliže zaměstnanec vytvořil dílo během doby, po kterou mu byla vyplácena mzda“.¹⁸ Také ale začaly vznikat pochybnosti, jakým způsobem odlišit díla zaměstnanecká a díla na objednávku.¹⁹ Autorský zákon z roku 1909 neobsahuje výslovnou úpravu WFH, ale automaticky s ní počítá (na základě *common law*). Lze se s ní proto setkat pouze ve dvou z jeho ustanovení. V prvním z nich se uvádí, že „zaměstnavatel, pro kterého bylo dílo vytvořeno jako dílo WFH., je oprávněn k obnově a prodloužení doby trvání autorského práva...“²⁰ a dále, že „autorem se rozumí i zaměstnavatel v případě WFH.“²¹ Zásadní význam má především druhé ze zmíněných ustanovení, které otevírá možnost považovat za autora i zaměstnavatele. Tyto, dnes již můžeme říct historické konotace, jsou důležité k pochopení soudobé doktríny a výkladových problémů, které z ní plynou. Jako velký nedostatek úpravy v autorském zákoně z roku 1909 není ani tak absence naprosto precizní zákonné úpravy WFH, pokud ji je možné ve své celistvosti dovodit z *common law*, ale chybějící vymezení rozdílu mezi dílem na objednávku a dílem zaměstnaneckým, z čehož plyne i výkladový problém, kdo všechno je považovaný za zaměstnance. Je zapotřebí doplnit, že se zde ještě nepočítalo s tím, že by díla vzniklá na objednávku měla být také autorskoprávně chráněná přímo na základě zákona. Proto zde nedošlo k onomu rozlišení. Přesto však alespoň zákonná definice zaměstnance by byla přínosná. Shrnutě řečeno, rozdíl mezi vztahem zaměstnaneckým a vztahem na objednávku byl sice zjevný z *common law*, to samé však již nelze v této době tvrdit o autorskoprávním rozlišení díla vytvořeného na objednávku a díla zaměstnaneckého.

V důsledku rozšíření osoby autora i o zaměstnavatele, začali soudy pro účely doktríny WFH rozšiřovat pojem zaměstnance.²² Tento přístup soudu je nejvíce patrný

14 § 102 (a) C.A.

15 HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. *University of Pennsylvania Law Review*. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320. Rozhodnutí ve věci *Dielman* ale bývá citováno jako první rozhodnutí WFH i přímo v některých soudních rozhodnutích; např. rozhodnutí Odvolacího soudu pro sedmý obvod ve věci *Real Estate Data, Inc. v. Sidwell Co.*, 809 F.2d 366, ze dne 8. ledna 1987.

16 Rozhodnutí okrskového soudu v Massachusetts ve věci *Dielman v. White*, 102 F. 892, ze dne 31. května 1900.

17 Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Bleistein v. Donaldson Lithographing Co.*, 188 U.S. 239, ze dne 2. února 1903. Srov. LAUGHLIN, Gregory K. Who owns the copyright to faculty-created web sites? : The work-for-hire doctrine's applicability to internet resources created for distance learning and traditional classroom courses [online]. 2010 [cit. 2021-07-30]. Boston college. Dostupné z WWW: < <https://lawdigitalcommons.bc.edu/bclr/vol41/iss3/2/> >.

18 HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. *University of Pennsylvania Law Review*. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320.

19 Tamtéž.

20 § 23 autorského zákona z roku 1909.

21 § 62 autorského zákona z roku 1909.

22 Došlo k extenzivnímu výkladu pojmu „zaměstnanec“ tak, jak je chápán ve smyslu Law of Agency. The law of agency je tradiční součástí *common law*, která se aplikuje na široké spektrum soukromoprávních vztahů, včetně pracovněprávních. Pro ty je však výklad pojmu „zaměstnanec“ zúžen a je jím ten, kdo jedná na příkaz jiného. Viz např. BAZE, Dale. *Common law of agency : A supplement chapter for Oklahoma real estate principles*. 1. vyd. [s.l.] : B & B Publishing, 2009. s. 2. Dostupné z WWW: <http://www.charlesbarnes.com/pdf_files/agency.pdf>. Více k požadavkům Law of agency uvedeme dále.

v období těsně před přijetím nového autorského zákona z roku 1976. V roce 1966 tak například Odvolací soud pro 2. obvod ve věci *Brattleboro Publishing Co. v. Windmill Publishing Corp.* dospěl k názoru, že zaměstnanecký vztah je přítomný i pokud je dílo vytvořeno na žádost a náklady „objednatelů“.²³ O šest let později byl stejným soudem s podobným odůvodněním rozhodnut i případ *Picture Music, Inc. v. Bourne, Inc.*²⁴ Nejdále ovšem zašel v ještě o tři roky předcházejícím rozhodnutí ve věci *Scherr v. Universal Match Corp.*, kdy konstatoval, že „podstatným kritériem pro určení, zda-li zaměstnanec vytvořil umělecké dílo v rámci zaměstnaneckého vztahu je, zda zaměstnavatel měl právo řídit a dohlížet na způsob, jakým bylo dílo vytvořeno“.²⁵ Tímto rozhodnutím definoval tzv. *test práva kontroly* (*right to control test*), který měl sloužit jako motivace pro objednatel, kdy v důsledku přiznání autorského práva budou objednatelé chtít zadávat tvorbu více děl, a tím se zároveň podpoří autorská tvorba jako celek²⁶. Jeho hlavní funkci lze nicméně spatřovat ve výkladové pomoci při určení konkrétního právního vztahu, tzn. že v případě splnění testu by šlo o dílo vytvořené v rámci zaměstnaneckého vztahu, a tedy dílo vytvořené na základě doktríny WFH a autorské právo by náleželo tomu, kdo si vytvoření takového díla zjednal a v opačném případě by se o doktrínu WFH nejednalo a autorské právo by zůstalo zhotoviteli.

4 Doktrína „Works Made for Hire“ podle autorského zákona z roku 1976

Rekodifikace autorského práva začala již v padesátých letech a dávala si za cíl vytvořit zcela nový systém autorského práva, který by nebyl založen na předchozích zákonech a který by nebyl pouhým doplněním autorského zákona z roku 1909. Cílem také bylo zaměřit více pozornost na osobu skutečného autora. V otázce doktríny WFH se vedly diskuze do posledních chvil přijetí nového autorského zákona.²⁷ Na jedné straně se tu střetávaly zájmy umělců, kteří nechtěli rozšiřovat doktrínu WFH o díla vytvořená na objednávku a na druhé straně zájmy vydavatelů, kteří projevovali zájmy opačné. Velice problematické se zdálo, které druhy děl vůbec zařadit do taxativního výčtu děl na

objednávku.²⁸ Pravděpodobně vůbec první otázkou bylo, jakým způsobem díla na objednávku vymezit.

Zřejmým cílem nové úpravy bylo autorskoprávně odlišit díla zaměstnanecká a díla na objednávku a vytvořit kompromisní úpravu, která by vyhovovala jak umělcům, tak i vydavatelům. V případě děl zaměstnaneckých je v zásadě pravidlem, že ve většině zemí zákonodárce nastavuje ochranu ve prospěch zaměstnavatele. U děl na objednávku už tomu tak často není.²⁹

Autorský zákon z roku 1976 upravil doktrínu WFH v § 101, kterou se rozumí:

1. „dílo vytvořené zaměstnancem v rámci výkonu zaměstnání; nebo

2. dílo vytvořené na objednávku pro užití

- jako příspěvek kolektivního díla,
- jako část díla filmového nebo jiného audiovizuálního díla,
- jako překlad,
- jako doplňkové dílo,³⁰
- jako složené dílo,
- jako naučný text,
- jako test,
- jako odpovědní materiál k testu,
- nebo jako atlas,

pokud strany projeví výslovný souhlas v písemné a jimi podepsané smlouvě, že dílo bude považováno za dílo WFH.³¹

K úplné souvislosti dodejme, že § 201 vymezuje vlastnictví autorského práva, tedy autorskoprávní následky WFH.

a) „Původní vlastnictví – Autorské právo k dílu chráněnému tímto zákonem náleží původnímu autorovi nebo autorům díla...“

b) *Works Made for Hire* – V případě díla WFH zaměstnavatel nebo jiná osoba, pro kterou bylo dílo vytvořeno, se považuje za autora pro účely tohoto zákona a, ledaže by strany sjednali jinak v písemné a jimi podepsané smlouvě, náleží mu všechna autorská práva.³²

První část doktríny WFH obsažená v § 101 C.A. upravuje *zaměstnanecké dílo*. Pokud je dílo vytvořené v rámci výkonu zaměstnání, pak jde o dílo zaměstnanecké. Zaměstnavatel se dle § 201 (b) C.A. považuje za autora a náleží mu

23 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Brattleboro Publishing Co. v. Windmill Publishing Corp.*, 369 F.2d 565, ze dne 28. listopadu 1966.

24 Srov. Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Picture Music, Inc. v. Bourne, Inc.*, 457 F.2d 1213, ze dne 3. dubna 1972.

25 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Scherr v. Universal Match Corp.*, 417 F.2d 497, ze dne 15. října 1969.

26 JARETT, Stacy L. Joint Ownership of Computer Software Copyright : A Solution to the Work for Hire Dilemma. *University of Pennsylvania Law Review*. 1989, vol. 137, č. 4, s. 1251-1279.

27 HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. *University of Pennsylvania Law Review*. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320.

28 Srov. Důvodovou zprávu k autorskému zákonu (The House Report), č. 94-1476, s. 53-56.

29 TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 108. Tůma uvádí např. autorský zákon Velké Británie z roku 1988. Podobně je tomu ale i třeba v poměrně nových úpravách, např. přijatém autorském zákoně Irské republiky z roku 2000, kdy v § 23 (1) zákonodárce stanoví pravidlo, že autorem díla je první majitel copyrightu a následně taxativně uvádí výjimky z tohoto pravidla. Dílo vytvořené na objednávku mezi výjimkami obsaženo není.

30 Např. knižní předmluva, mapka apod. Viz vysvětlení u § 101 (2) C.A.

31 § 101 C.A.

32 § 201 C.A.

autorské právo, není-li stranami písemně sjednáno jinak.³³ Sjednáno jinak může být pouze co do užití díla, resp. výkonu majetkových práv. Nedotýká se samotného autorství. Zaměstnavatel je dle doktríny WFH původním autorem (fiktivním).

Druhá část doktríny WFH upravuje *díla vytvořená na objednávku* a odděluje je od děl zaměstnaneckých. Nicméně doktrína WFH představuje systematicky právně jeden celek, jehož autorskoprávní důsledky jsou vždy stejné, což se projevuje i v tom, že soud zpravidla nejdříve zkoumá, zda by mohly být splněny podmínky pro dílo zaměstnanecké a jestliže ne, tak zkoumá podmínky díla vytvořeného na objednávku. Ty jsou celkem tři. Předně musí jít o dílo objednané,³⁴ což má zejména ten význam, že nelze dílo nejdříve vytvořit a až poté právně konstruovat, že se jedná o dílo vytvořené na objednávku. Druhá říká, že dílo lze zařadit pod jednu z devíti uvedených kategorií děl. Kolektivní dílo patrně představuje nejširší kategorii, proto pod ní lze zařadit nejvíce druhů děl.³⁵ Je ovšem překvapivé, že mezi uvedenými kategoriemi děl není obsažen počítačový program ani databáze. Třetí podmínkou je existence písemné a podepsané smlouvy o tom, že půjde o dílo WFH. Tato podmínka přispívá k právní jistotě, aby se předešlo problematickému výkladu ústních dohod. Podmínky je nutné naplnit kumulativně.³⁶ Na základě ustanovení § 201 (b) C.A. se pak objednatel stává původním autorem díla, opět se jedná o fikci, a majitelem autorského práva, není-li stranami písemně sjednáno jinak. Z legislativního hlediska je § 201 (b) C.A. zajímavou právní konstrukcí, neboť jedno ustanovení obsahuje fikci a zároveň vyvratitelnou zákonou domněnku.

Jak je z výše uvedeného zřejmé, *autorskoprávní následky* jsou u díla zaměstnaneckého i u díla vytvořeného na objednávku stejné.

5 Výklad doktríny „Works Made for Hire“ ve světle judikatury po přijetí nového zákona

Nový autorský zákon z roku 1976 měl odstranit nejistotu rozdílnosti mezi *díly zaměstnaneckými* a *díly na objednávku*. Přestože obě kategorie děl přímo vymezil v zákoně a stanovil, jaké důsledky jsou s nimi spojeny, vymezení pojmu zaměstnanec pro účely zaměstnaneckých děl opomněl. V důsledku toho se v následné judikatuře objevily rozdíly ve výkladu pojmu zaměstnanec (někdy jen „výklad pojmu“, „výklad doktríny“, apod.); kdo se jím rozumí. Jedná se především o rozhodnutí odvolacích soudů pro 2. a 7. obvod.³⁷ Ty ve svých rozhodnutích zastávaly extenzivní výklad pojmu a výkladově tak navazovaly na autorské právo *common law*. Naproti tomu rozhodnutí odvolacích soudů pro 5. a 9. obvod, stejně jako Odvolacího soudu pro Kolumbijský obvod³⁸ se přiklonily, i když každý z jiného úhlu pohledu, k restriktivnímu výkladu pojmu tak, jak je chápáno v tradičním smyslu *Law of Agency*³⁹ s odůvodněním, že tento restriktivní výklad byl důvodem pro přijetí autorského zákona z roku 1976.⁴⁰ Řešení přineslo až rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Community for Creative Non-Violence v. Reid*, které se přiklonilo k restriktivní definici zaměstnance, a tedy k aplikaci požadavků *Law of Agency*. V závislosti na tomto rozhodnutí se nadále hovoří o aplikaci tzv. *Reid testu*,⁴¹ který je založen na základě kritérií *Law of Agency*.

Doplňme, že samotné určení, zda se v konkrétním případě bude právní vztah posuzovat podle doktríny WFH, má několik dalších významných právních následků než pouze to, komu patří autorské právo. Doktrína WFH ovlivňuje jeho trvání autorského práva,⁴² jeho obnovu,⁴³ či zrušení.⁴⁴ Dokonce má v některých státech dopad na právo sociálního zabezpečení.⁴⁵

33 V případě § 201 (b) C.A. jde o zakotvení staré domněnky (presumption) vyplývající z *common law*. Ve skutečnosti se ale jedná o fikci, že zaměstnavateli přísluší autorské právo, pokud není stranami sjednáno jinak. Jde o podobné ustanovení, jakým bylo ustanovení § 63 autorského zákona z roku 1909.

34 Je tedy vyžadována podobně jako v české právní úpravě soukromoprávní skutečnost ke vzniku díla. Ovšem zároveň mějme na paměti, že anglo-americké právo nezná pojem „právní skutečnost“ tak jak je používána v právu kontinentálním. Zná pouze termín „legal facts“, což jsou ale skutečnosti, na kterých jsou založeny argumenty apod. nikoli skutečnost, která působí vznik, změnu, zánik práv a povinností.

35 Srov. Důvodovou zprávu k autorskému zákonu (The House Report), č. 94-1476, s. 122-123. Ta mimo jiné uvádí, že příspěvek do díla kolektivního se týká novin, magazínu apod.

36 HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. *University of Pennsylvania Law Review*. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320.

37 Srov. Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aldon Accessories Ltd. v. Spiegel, Inc.*, 738 F.2d 548, ze dne 22. června 1984, rozhodnutí Odvolacího soudu pro 7. obvod ve věci *Evans Newton Inc. v. Chicago Systems Software*, 793 F.2d 889, ze dne 19. června 1986.

38 Srov. Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 5. obvod ve věci *Easter Seal Society for Crippled Children & Adults of Louisiana Inc v. Playboy Enterprises, et al.*, 815 F.2d 323, ze dne 23. dubna 1987, rozhodnutí Odvolacího soudu pro 9. obvod ve věci *Dummas v. Gommerman*, 865 F.2d 1093, ze dne 13. ledna 1989, rozhodnutí Odvolacího soudu pro Kolumbijský obvod ve věci *Community for Creative Non-Violence v. Reid*, 846 Fed.2d 1485, z roku 1988.

39 Srov. § 220 Restatement (Second) of Agency z roku 1958. Dle tohoto prohlášení se při určení, zdali se jedná o zaměstnance (servant), vychází z několika faktorů. Jsou jimi: a) rozsah kontroly, kterou může zadavatel vykonávat nad detaily díla, b) zda je zaměstnanec zaměstnán i jinde, c) o jaký druh zaměstnání se jedná, s ohledem, zda zaměstnavatel řídí tvorbu díla nebo je dílo vytvářeno bez dohledu, d) jaké jsou potřebné dovednosti k provedení díla, e) zda zaměstnavatel poskytuje prostředky, nástroje, jaké je místo výkonu tvůrčí činnosti, f) po jaké období je zaměstnanec zaměstnán, g) způsob placení, zda za strávený čas či za dílo, h) zda-li je dílo vytvářeno na základě dlouhodobého vztahu mezi stranami, i) zda strany jsou v přesvědčení, že jde o vztah „pána a sluhy“, j) zda je potřebné řízení k vytvoření díla.

40 Srov. Důvodovou zprávu k autorskému zákonu (The House Report), č. 94-1476, s. 121.

41 Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Community for Creative Non-Violence v. Reid*, 490 U.S. 730, ze dne 5. června 1989.

42 Srov. § 302 (c) C.A.

43 Srov. § 304 (a) C.A.

44 Srov. § 203 (a) C.A.

45 Viz GATTO, James G., et al. Advisory—Work Made for Hire Doctrine Does Not Generally Apply to Computer Software. *Pillsbury Publications and Presentations* [online]. 2010, č. 1, [cit. 2021-07-30].

Dostupný z WWW: <<http://www.pillsburylaw.com/siteFiles/Publications/675FEAEDBEADF5B19CFE320E18AE7A18.pdf>>.

5.1 Meltzer v. Zoller

Rozhodnutí Meltzer je jedním z prvních rozhodnutí aplikujících doktrínu WFH dle nového autorského zákona z roku 1976. Ukazuje, že prvotní přístup k doktríně byl odlišovat díla zaměstnanecká a díla na objednávku a nerozšiřovat výklad pojmu.⁴⁶

Rozhodnutí se týká otázky, zda autorská práva k architektonickým plánům použitým pro stavbu rodinného domu náleží architektovi nebo jsou WFH a náleží objednateli, pro kterého byly vytvořeny na základě objednávky. Písemná dohoda o tom, že půjde o WFH zde nebyla pořízena.⁴⁷

Soud zde dospěl k názoru, že na architektonické plány v tomto případě nelze aplikovat doktrínu WFH, protože nespádají do žádné z kategorií, které předpokládá ustanovení § 101 C.A. a nebyla zde ani pořízena písemná smlouva označující plány za takové dílo. Soud zde tvrdí, že zákonná definice, která přesně vymezuje, co určitý pojem znamená, vylučuje jakýkoli jiný význam pojmu. Neboli tím chtěl říct, že pokud dikce zákona je zcela jasná, že můžeme na základě modelu sémantických ploch hovořit o jádře pojmu, pak je jiná interpretace vyloučena. Jestliže architektonická díla nejsou uvedena mezi kategoriemi děl WFH, pak se nemůže jednat o WFH. Pro doplnění uvádí, že by nešlo aplikovat ani *common law*, podle kterého by se tato díla mohla považovat za díla dle doktríny WFH. Argumentuje tím, že Kongres při přijímání nového zákona o principech *common law* věděl a záměrně omezil ustanovení § 101 autorského zákona z roku 1976 pouze na výslovně uvedené kategorie děl.⁴⁸

5.2 Mister B Textiles, Inc. v. Woodcrest Fabrics, Inc.

Obchodní společnost Mister B Textiles si objednala pro firemní účely vytvoření textilního designu u jiné obchodní společnosti Woodcrest Fabrics. Druhá ze jmenovaných společností posléze začala tento design sama používat ke svým vlastním účelům.

Mister B Textiles proto žalovala porušení autorského práva s tvrzením, že se na dílo vztahuje doktrína WFH. Druhá společnost oponovala s tvrzením, že textilní design není uveden mezi kategoriemi této doktríny.⁴⁹

Soud vyhověl tvrzení žalované obchodní společnosti s odůvodněním, že dílo nelze zařadit do žádné z kategorií. Přiznal ale autorské právo i žalující straně, ovšem na základě spoluautorství (*joint ownership of copyright*)⁵⁰

zaměstnance této společnosti k textilnímu designu. Z toho posléze dovodil, že se jedná o zaměstnanecké dílo, tedy na základě doktríny WFH přiznal autorské právo rovněž žalující společnosti.⁵¹

Rozhodnutí Mister B Textiles tak ukazuje naprosto shodný přístup k doktríně WFH jako případ Meltzer, pro nějž je typická jistá opatrnost co do odůvodnění.

5.3 Aldon Accessories Ltd. v. Spiegel, Inc.

Pokud dosavadní soudní výklad doktríny WFH, zejména pak s ohledem na ustanovení § 101 C.A. byl jasný, po rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aldon Accessories Ltd. v. Spiegel, Inc.* (dále jen Aldon) se velmi znejistil.

Obchodní společnost Aldon Accessories si nechala u japonské obchodní společnosti Wado a Taiwanské společnosti Unibright vytvořit figurky zpodobňující jednorozce a Pegasa. Aldon Accessories poskytovala pokyny k tvorbě díla. Nebyla sepsána písemná smlouva o tom, že půjde o WFH. Přesto Aldon Accessories zaregistrovala autorské právo na své jméno. O čtyři roky později společnost Aldon Accessories zjistila, že společnost Spiegel distribuuje totožnou figurku jednorozce, a proto zažalovala společnost Spiegel za porušení autorského práva.⁵²

Soudní závěr zněl, že zde došlo k porušení autorského práva, což bylo odůvodněno tím, že mezi Aldon Accessories a Taiwanskou společností se na vytvářené figurky aplikuje doktrína WFH, a tak autorská práva náležejí společnosti Aldon Accessories. Doktrínu WFH opřel o argument, že Taiwanská společnost vytvářela figurky pod pokyny a dohledem (*direct and supervision*) společnosti Aldon Accessories, což podle soudu je určující znak doktríny WFH. Soud se věnoval i historickému výkladu (resp. subj. teleologickému) se závěrem, že nic nenaznačuje tomu, že by přijetím nového autorského zákona v roce 1976 chtěl Kongres oddělit předchozí právní úpravu a chápání doktríny WFH. Stejně tak se ohradil proti restriktivnímu výkladu, který Kongres rovněž nezamýšlel. Soud se věnoval i podrobnému výkladu samotné doktríny. Podle něj lze na díla na objednávku aplikovat první i druhý odstavec § 101 C.A., ale druhý odstavec „*lze aplikovat pouze na případy, kdy zhotovitel vykonal veškerou tvůrčí činnost sám a objednatel k tomu nijak nepřispěl a pokud, tak málo.*“⁵³ Jinak řečeno, soud zde z druhého odstavce vytvořil zvláštní podkategorii děl na objednávku.

46 HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. *University of Pennsylvania Law Review*. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320.

47 Rozhodnutí Okrskového soudu New Jersey ve věci Meltzer v. Zoller, 520 F. Supp. 847, ze dne 17. srpna 1981.

48 Tamtéž.

49 HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. *University of Pennsylvania Law Review*. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320.

50 Viz § 101 spolu s § 201 (a) C.A.

51 Rozhodnutí Okrskového soudu pro Jižní New York ve věci Mister B Textiles, Inc. v. Woodcrest Fabrics, Inc., 523 F.Supp. 21, ze dne 5. ledna 1981.

52 HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. *University of Pennsylvania Law Review*. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320.

53 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aldon Accessories Ltd. v. Spiegel, Inc.*, 738 F.2d 548, ze dne 22. června 1984.

Tímto rozhodnutím soud naboural dosavadní představy o výkladu doktríny WFH. Lze souhlasit s tím, že určující bylo posoudit právní vztah mezi společností Aldon Accessories a Taiwanskou společností. Při restriktivním výkladu pojmu zaměstnanec na základě Law of Agency bychom došli k tomu, že se v daném případě nejedná o dílo zaměstnanecké. Nemůže jít ale ani o dílo na objednávku, neboť vytvářené dílo nelze zařadit do žádné z kategorií § 101 (2) C.A. a ani nebyla uzavřena písemná smlouva o tom, že dílo bude podléhat doktríně WFH. Takové tvrzení lze podepřít subjektivně teleologickým výkladem.⁵⁴ Z důvodové zprávy (The House Report) k autorskému zákonu z roku 1976 vyplývá, že zákonodárce prvotně vůbec nezamýšlel vztahovat doktrínu WFH i na díla na objednávku. Ale vzhledem k tomu, že chtěl vyvážit zájmy umělců a vydavatelů, tak nová úprava představuje kompromis, který má být vykládán tím způsobem, že zákonodárce, aby vyloučil plošnou aplikaci doktríny WFH na všechna díla vytvořená na objednávku, tak stanovil pouze jednotlivé kategorie děl a požadavek písemné smlouvy stanoví, že se dílo bude posuzovat dle doktríny WFH.⁵⁵ Účelem zákona je vyvážit princip ochrany investice na jedné straně a ochrany subjektivního práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti na straně druhé. Ani na základě formálně systematického výkladu nelze jednoznačně říci, že by druhý odstavec představoval pouze podkategorii odstavce prvního. Striktně vzato se nejedná ani o „odstavce“ v tradičním smyslu, u kterých by bylo možné připustit že druhý odstavec navazuje a doplňuje odstavec první. Zde jde o dva „oddíly“ (*subdivision*), které jsou na sobě nezávislé a oba nesou svoji samostatnou významovou hodnotu, byť v rámci jednoho celku WFH. Patrný úmysl zákonodárce oddělit díla zaměstnanecká a díla vytvořená na objednávku můžeme dovodit i na základě jazykově-logického výkladu, kdy zákonodárce oddělil oba zmíněné oddíly středníkem a slovem „nebo“ (*or*), což vyjadřuje, že aplikace jednoho vylučuje aplikaci druhého.

Soud v tomto případě naopak přistoupil k *extenzivnímu výkladu* pojmu zaměstnanec, kterým chápe každého tvůrce, který je pod řízením a dohledem, nebo-li aplikace tzv. *actual control testu*,⁵⁶ což může být i případ, kdy je dílo zjednáno na objednávku. Soudní argumentace je tak velice podobná té, která vycházela z *common law* a z autorského zákona z roku 1909. Jedná se o analogii tzv. *right to control testu*, ke kterému dospěl soud v již výše uvedeném rozhodnutí *Scherr v. Universal Match Corp. z roku 1969*.⁵⁷ Nicméně za současného stavu účinného autorského zákona z roku

1976 takový výklad odporuje účelu zákona a rozdělení děl na objednávku ztrácí smysl.

5.4 Evans Newton Inc. v. Chicago Systems Software

O dva roky později Odvolací soud pro 7. obvod ve věci *Evans Newton Inc. v. Chicago Systems Software* (dále jen Evans) navázal svojí argumentací na rozhodnutí Aldon. V tomto rozhodnutí se však stal extenzivní výklad mnohem více nespravedlivý než v předešlém případě, u kterého bezesporu došlo k porušení autorského práva, a proto je rozhodnutí správné po stránce formální, ale nikoli společnosti Aldon Accessories, nýbrž zmiňované Taiwanské obchodní společnosti (materiální stránka).

Obchodní společnost Evans Newton si objednala u společnosti Chicago Systems Software zhotovení počítačového programu včetně návodu. Návod nechala později registrovat. Nebyla uzavřena písemná smlouva o tom, že na předmětné dílo se vztahuje doktrína WFH, ale až po zhotovení díla Chicago Systems Software podepsala prohlášení, že uznává výlučná majetková práva k dílu ve prospěch obchodní společnosti Evans Newton a že nebude sama distribuovat či jinak šířit tento program. I přes toto ujednání Chicago Systems Software začala distribuovat podobný program spolu s návodem.⁵⁸

Soud zde nezkoumal celou věc v takové šíři, jako tomu bylo v případě Aldon. Žalobu zamítl s odůvodněním, že se aplikuje doktrína WFH a autorské právo náleží objednateli. Jeho argumentace spočívá v tvrzení, že „otázkou není, zda žalovaný byl zaměstnancem či nezávislým zhotovitelem, ale v tom, zda byl i při zhotovení díla nezávislý nebo byl řízený a kontrolovaný“.⁵⁹

Problémem tohoto rozhodnutí je opět *extenzivní výklad*. Pokud by k němu nedošlo, museli bychom dojít k závěru, že doktrína WFH se v tomto případě neaplikuje, protože tu chybí písemná smlouva určující díla jako WFH a dále počítačový program nelze zařadit pod kteroukoli kategorii dle § 101 (2) C.A. Registrace autorského práva k návodu na tom nemůže nic změnit.

Výklad obsažený v rozhodnutích Aldon i Evans trpí jistou mírou nepředvídatelností, zda v konkrétním případě půjde či nikoli o doktrínu WFH. To by nevalilo, pokud by současně nešlo o výklad proti účelu zákona. Rozhodnutí chrání ve velké míře objednatelovu investici.

54 V daném případě zákonodárce nedává jasnou odpověď na to, jakým způsobem doktrínu WFH interpretovat. Nezbyvá než hledat účel a smysl úpravy, který jí zákonodárce přisuzoval pomocí subjektivně teleologického výkladu. Viz MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. 1. vyd. Brno : Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009. s. 147.

55 Důvodovou zprávu k autorskému zákonu (The House Report), č. 94-1476, s. 121.

56 JARETT, Stacy L. Joint Ownership of Computer Software Copyright : A Solution to the Work for Hire Dilemma. *University of Pennsylvania Law Review*. 1989, vol. 137, č. 4, s. 1251-1279.

57 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Scherr v. Universal Match Corp.*, 417 F.2d 497, ze dne 15. října 1969.

58 JARETT, Stacy L. Joint Ownership of Computer Software Copyright : A Solution to the Work for Hire Dilemma. *University of Pennsylvania Law Review*. 1989, vol. 137, č. 4, s. 1251-1279.

59 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 7. obvod ve věci *Evans Newton Inc. v. Chicago Systems Software*, 793 F.2d 889, ze dne 19. června 1986.

5.5 Easter Seal Society for Crippled Children & Adults of Louisiana Inc v. Playboy Enterprises, et al.

Rozhodnutí Easter Seal Odvolacího soudu pro 5. obvod je prvním rozhodnutím, které se po rozhodnutích Aldon a Evans vrací zpět k restriktivnímu výkladu pojmu zaměstnanec doktríny WFH. Jádrem argumentů jsou požadavky určené v Law of agency. Následně se proto hovoří o použití tzv. *Agency Law testu*.⁶⁰

Televizní bavič Ronnie Kole, jednající za společnost Easter Seal, spolupracoval s veřejnou televizní stanicí v New Orleans, kde vystupoval v jednom z televizních pořadů, který si společnost Easter Seal objednala. Jelikož tento bavič byl zkušený, dával štábu zmíněné televize pokyny a rady, jak mají zmíněný pořad natáčet. Žádná smlouva ohledně autorského práva zde nebyla sjednána. Televizní stanice později použila některé záběry k vlastní produkci a poskytla je i k vytvoření filmu pro dospělé s názvem „*Candy, the Stripper*“, který byl jinou televizní společností několikrát po sobě odvysílán. Easter Seal Society spolu se společností Adults of Louisiana, která zastupovala zájmy dotčených, jejichž záběry se ve filmu objevily, žalovali televizní společnost a společnost Playboy, která film distribuovala, za porušení autorského práva.⁶¹

Soud vyslovil názor, že „zaměstnanec pro účely autorského práva je ten, kdo se nazývá zaměstnanec (employee), a ten (servant) podle Agency of Law“. A dále, „protože televizní společnost v New Orleans byla nezávislý zhotovitel a nikoli zaměstnanec, společnost Easter Seal není autorem díla, a proto použití záběrů neporušilo její autorské právo“. Aplikací Law of Agency na doktrínu WFH vysvětluje, že „objednatel je autorem jenom, a pouze jenom, pokud je i odpovědný za nedbalost prodávajícího.“ Tím chtěl soud naznačit, že je rovněž důležité kritérium, zda zdaření nebo nezdaření díla jde na účet zaměstnavatele, zda je odpovědný za provedení díla. Důležité je i konstatování, že „actual control (test – poz. autora)... je relevantní, ale nemůže učinit (bez dalšího – pozn. autora) z jinak nezávislého zhotovitele zaměstnanec“. Soud se při svém odůvodnění dále opírá především o požadavky Law of Agency.⁶²

Soud zde poprvé otevřel i otázku spoluautorství (*joint copyright*) v souvislosti s doktrínou WFH. Ačkoli nikterak podrobně, alespoň naznačil, že v případě, kdy do díla přispívají (tvůrčím způsobem) obě strany, pak by bylo řešením posuzovat takovou tvorbu díla nikoli dle doktríny

WFH, ale jako dílo spoluautorské. Stejně tak podotkl, že i když se nebude aplikovat doktrína WFH u děl zjednaných na objednávku, zhotovitel může autorské právo kdykoli převést na objednatele.⁶³

Vyslovený názor soudu vychází z tradičního výkladu pojmu a je založeno na racionálních argumentech limitujících až přílišnou libovůli soudu.

5.6 Dummas v. Gommerman

O necelý rok později Odvolací soud pro 9. obvod rozhodl případ *Dummas v. Gommerman* s podobným, ale nikoli totožným odůvodněním jako případ Easter Seal. I zde soud použil *restriktivní výklad*.

Ilustrátor vytvořil umělecké dílo pro zákazníka prostřednictvím společnosti ITT Cannon. Když ilustrátor zemřel, jeho umělecké dílo se objevilo na plakátech jedné umělecké galerie. Žádná smlouva týkající se autorského práva zde nebyla uzavřena. Ilustrátorova žena a dědička zažalovala majitele galerie za porušení autorského práva. Ten se bránil s tvrzením, že autorské právo získal od společnosti ITT Cannon.⁶⁴

Soud případ uzavřel s tím, že „§ 101 (1) C.A. se vztahuje na zaměstnanec v tradičním slova smyslu (formal salaried employees) a použití § 101 (2) je možné pouze za splnění tam uvedených podmínek“. Ilustrátor nebyl zaměstnancem ani zákazníka ani společnosti ITT Cannon. Předmětné umělecké dílo nesplnilo dle soudu ani požadavky dle § 101 (2) C.A. Nejednalo se tak o dílo WFH. Proto zde soud shledal, že došlo k porušení autorského práva.⁶⁵

Soud v tomto rozhodnutí navazuje na rozhodnutí Easter Seal. Nicméně v určitých aspektech je inovativní. Říká, že výklad doktríny WFH nelze stavět na požadavcích dohledu a příkazu nad zhotovitelem, nebo-li na tzv. *actual control testu*. Zdá se, že nebyl ochoten připustit ani jeho částečnou aplikaci, jak o tom hovořil soud v případě Easter Seal (za jaké situace je takový test „relevantní.“).

Naopak zde uplatňuje při vymezení pojmu zaměstnanec ryze *formální požadavek* „placeného zaměstnance,“ a to bez dalšího. Proto je řeč o tzv. „*Formal – Salaried Employee*“ testu.⁶⁶ I s takovým rozhodnutím je možné se ztotožnit, neboť opět není ohrožen princip právní jistoty. Porovnáme-li *princip právní jistoty* a *princip hospodářské investice*,⁶⁷ pak první ze jmenovaných, i pokud přehlédneme veřejnoprávní důsledky, se jeví jako významnější. Dospíváme k názoru,

60 JARETT, Stacy L. Joint Ownership of Computer Software Copyright : A Solution to the Work for Hire Dilemma. *University of Pennsylvania Law Review*. 1989, vol. 137, č. 4, s. 1251-1279.

61 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 5. obvod ve věci *Easter Seal Society for Crippled Children & Adults of Louisiana Inc v. Playboy Enterprises, et al.*, 815 F.2d 323, ze dne 23. dubna 1987.

62 Tamtéž.

63 Tamtéž.

64 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 9. obvod ve věci *Dummas v. Gommerman*, 865 F.2d 1093, ze dne 13. ledna 1989.

65 Tamtéž.

66 JARETT, Stacy L. Joint Ownership of Computer Software Copyright : A Solution to the Work for Hire Dilemma. *University of Pennsylvania Law Review*. 1989, vol. 137, č. 4, s. 1251-1279.

67 Tzn. dva proti sobě stojící principy při výkladu restriktivním a proti němu stojícím výkladu extenzivním.

že je spravedlivější dodržovat při výkladu doktríny WFH *restriktivní výklad*. Na tom nemůže nic změnit ani případný protiargument, že soud používá formální požadavky na úkor *soudní diskrece*, neboť extenzivní výklad spolu s *instrumentalismem* sice vede v konkrétním případě ke vhodnějšímu či dokonce spravedlivějšímu řešení, ale při široké aplikaci na všechny případy vede ke kolizi, neboť nikdo nebude vědět, zda se doktrína WFH na konkrétní případ vztahuje či nikoli. Reálně proti sobě stojí na jedné straně *princip právní jistoty spolu s principem ochrany subjektivního práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a na druhé straně ochrana hospodářské investice*. Jde o převahu dvou principů vůči jednomu.

5.7 Community For Creative Non-Violence v. Reid

Community For Creative Non-Violence v. Reid je prozatím nejznámějším rozhodnutím týkajícím se doktríny WFH. Okrskový soud jako soud prvostupňový v dané věci shledal, že se jedná o doktrínu WFH a řídil se argumentací použitou v rozhodnutí Aldon.⁶⁸ Odvolací soud pro Kolumbijský obvod jeho rozhodnutí změnil a při argumentaci naopak vyšel z rozhodnutí Easter Seal.⁶⁹ Posledním soudem, který se případem zabýval, byl Nejvyšší soud USA, který svým konečným rozhodnutím sjednotil výklad doktríny WFH.

Po skutkové stránce není případ složitý. Community For Creative Non-Violence (dále jen CCNV) byla nezisková organizace zaměřená na pomoc lidem bez domova. Přišla s nápadem vytvořit sochu rodiny bezdomovců „choulících se u ohně,“ ze kterého vychází kouř. Zadala vytvoření této sochy umělci, panu Reidovi (dále jen Reid). CCNV navrhla materiál, ze kterého by měla být socha vytvořena, a naopak odmítla některé návrhy co do provedení díla, které navrhoval Reid. Reid vytvořil a předal sochu. CCNV mu uhradila pouze cenu materiálu. Vlastní práce byla považována jako dobrozdání pro dobročinné účely. CCNV posléze vrátila sochu k drobným opravám, neboť hodlala se sochou cestovat. Reid toto odmítl s tvrzením, že socha je příliš křehká. Nabídl ale přepracovat sochu z pevnějších materiálů. CCNV by takový návrh přijala, ale neuhradila by náklady. K vzájemné dohodě tak nedošlo. Reid odmítl vrátit sochu zpět CCNV. CCNV následně podala žalobu, kterou se domáhala vrácení sochy a určení autorského práva.⁷⁰

Posouzení tohoto případu spočívalo na posouzení právního vztahu mezi CCNV a Reidem. Nemohlo se jednat o § 101 (2) C.A., protože zde nebyla uzavřena žádná písemná smlouva. Otázkou bylo, zda právní vztah nelze posoudit podle § 101 (1) C.A.⁷¹

Okrskový soud rozhodl, že lze aplikovat § 101 (1) C.A., neboť Reid podléhal *řízení a kontrole* ze strany CCNV. Odvolací soud pro Kolumbijský obvod naopak došel k závěru, že se nejedná o WFH. Rozhodnutí založil na principech Law of Agency a jeho rozhodnutí je podobné rozhodnutí Easter Seal. Konečné rozhodnutí bylo ponecháno až na Nejvyšším soudu USA, neboť CCNV se domáhala *přezkumu rozhodnutí (writ of certiorari)*.⁷²

Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA potvrdilo závěr, že se v daném případě *nejedná o WFH*. Při své argumentaci se zcela neřídil žádným z předchozích rozhodnutí, i když se přiklonil na stranu *restriktivního výkladu* a má dosti blízko k odůvodnění případu Easter Seal, neboť i zde je odůvodnění z velké části založeno na kritériích Law of Agency. Kdo by ale čekal oslnivý a překvapivý závěr, byl by zklamán. Soud totiž přistoupil k řešení zcela pragmaticky, a to na základě Law of Agency, konkrétně § 220 Restatement (Second) of Agency z roku 1958 (dále jen prohlášení). Vyslovil názor, že uvedené požadavky musí být posuzovány v každém jednotlivém případě, pokud jde o výklad pojmu zaměstnanec. Opomněl ale dodat, jaký je význam takového testu. Spíše se zaměřil na to, že každý z jednotlivých bodů prohlášení musí být *při výkladu pojmu přezkoumán* a nelze žádný z nich *vynechat*.⁷³

Nejedná se ale o ryze formální přístup jako v případě Dummas, neboť se tu otevírá možnost soudního uvážení v otázce jednotlivých bodů prohlášení. Nejvyšší soud USA ale nevyslovil, jakou váhu by měly soudy přikládat jednotlivým kritériím⁷⁴ prohlášení. Zda je potřebné je naplnit všechny či jen některé,⁷⁵ případně které z nich.⁷⁶ Tento nedostatek činí rozhodnutí poněkud těžkopádným. Hodnotící kritéria se zdají být na druhou stranu vyvážená a nikoli jednostranná, jako je tomu např. při posuzování pouze *pokynů a dohledu* nad zhotovitelem tzn. případy aplikace „*right to control*“ testu nebo „*actual control*“ testu. Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA představuje jakýsi střední proud stranící spíše *restriktivnímu* výkladu mezi dvěma přístupy k otázce výkladu pojmu „zaměstnanec,“ a tím i celé doktríny WFH.

68 Rozhodnutí Okrskového soudu Kolumbie ve věci *Community For Creative Non-Violence v. Reid*, 652 F.Supp. 1453, ze dne 9. února 1987.

69 Srov. JARETT, Stacy L. Joint Ownership of Computer Software Copyright : A Solution to the Work for Hire Dilemma. *University of Pennsylvania Law Review*. 1989, vol. 137, č. 4, s. 1251-1279. Rovněž Srov. rozhodnutí Odvolacího soudu pro Kolumbijský obvod ve věci *Community for Creative Non-Violence v. Reid*, 846 Fed.2d 1485, ze dne 20. května 1988.

70 Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Community For Creative Non-Violence v. Reid*, 490 U.S. 730, ze dne 5. června 1989.

71 Tamtéž.

72 HARRIS, Matthew R. Copyright, Computer Software, and Work Made for Hire. *Michigan Law Review*. 1990, vol. 89, č. 3, s. 661-701.

73 Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Community For Creative Non-Violence v. Reid*, 490 U.S. 730, ze dne 5. června 1989.

74 Srov. rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aymes v. Bonelli*, 980 F.2d 857, ze dne 2. prosince 1992.

75 Např. v německé úpravě za účelem podpory větší nezávislosti v pracovněprávních vztazích postačí splnit tři z pěti kritérií. Viz SCHNEIDER, Marc. A Juridical Approach to the Notion of Independent Labour. A Critical Study of the French and the German Systems. *The international journal of comparative labour law and industrial relations*, 2000, vol. 16, č. 4, s. 337-347.

76 Podobně: WINDLE, Christopher M. Copyright Law - Community for Creative NonViolence v. James Earl Reid : A Clearer Picture for Artists. *Golden Gate University Law Review*. 1990, vol. 20, č. 1, s. 155-165.

O dva roky později Odvolací soud pro 2. obvod ve věci *Aymes v. Bonelli* zúžil okruh posuzovaných kritérií pouze na pět z nich. Těmito jsou:

- **zda zhotovitel má právo kontrolovat dílo a způsob jakým bude vytvořeno**
- **potřebné dovednosti k provedení díla**
- **daňový režim**
- **poskytování zaměstnaneckých výhod**
- **právo zadat další projekty zhotoviteli.**⁷⁷

Stejně požadavky následně aplikoval i Obvodní soud pro 6. obvod ve věci *Hi-Tech Video Prods. v. Capital Cities/ABC, Inc.*⁷⁸ Posuzování doktríny WFH podle výše uvedených kritérií se jeví jako nejpřijatelnější – nejvíce souladné s úmyslem zákonodárce.

6 Současné výkladové metody doktríny „Works Made for Hire“

Výklad doktríny WFH prošel téměř staletým vývojem, než se ustálil do stávající podoby, kdy je výklad dozován z rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Community For Creative Non-Violence v. Reid*, tj. aplikace tzv. *Reid testu* pro určení, zda se v daném případě jedná či nikoli o zaměstnanecké dílo dle § 101 (1) C.A. Během této doby přistupovali soudy k výkladu doktríny WFH různými způsoby. Pro všechny je ale společné, že se držely mezi *rozpětím extenzivního a restriktivního výkladu* předmětné doktríny. I přesto ovšem mají odlišný dopad na právní principy, kterými jsou právní jistota, ochrana hospodářské investice a ochrana subjektivního práva k výsledkům činnosti. Je ale ovlivněn i *princip smluvní autonomie vůle* co do obsahu a formy závazku, o kterém zatím nebyla řeč. Tento princip je dotčený vždy. Při extenzivním výkladu v neprospěch zhotovitele, u restriktivního jde naopak k tíži zadavatele, neboť musí splnit či se vyvarovat soudem předpokládaných kritérií. Z judikatury rovněž vyplývá, že soudy neměly problémy vytvořit definici či vymezení požadavky podle kterých WFH posuzovat. O to větší ale bylo úskalí aplikovat tyto požadavky na konkrétní případ, případně i na jiné, odlišné případy. Počet jednotlivých přístupů k výkladu, pro které používáme pojmu „*výkladové metody*“ jako prostředku poznání, není pevně stanovený.⁷⁹ Zaměříme se na pět hlavních přístupů, které vyplývají z rozhodnutí především odvolacích soudů.

6.1 Right to Control Test

Výklad doktríny WFH dle tohoto testu je nejvíce *extenzivní*. Vychází ze soudních rozhodnutí, která byla přijata před přijetím autorského zákona z roku 1976. Podle autorského zákona z roku 1909 nečinil takový výklad potíže, neboť jak bylo uvedeno, tento autorský zákon nevěnoval vymezení zákonné definice WFH takovou pozornost, tudíž bylo otázkou *case law*, jak doktrínu WFH pojme.

Dle nového autorského zákona, pokud budeme vycházet z předpokladu, že jeho přijetí a změna úpravy doktríny byla vedena úmyslem zákonodárce pojmout ji novým způsobem než dosud,⁸⁰ přičemž vymežil devět kategorií děl na objednávku, aby zúžil okruh potencionálně posuzovaných děl dle doktríny WFH, pak tento výklad není z právního hlediska konformní se zněním autorského zákona.

Test rozlišuje mezi zaměstnancem a nezávislým zhotovitelem pouze dle kritéria, zda zákazník měl právo *řídít a kontrolovat* provádění díla. V důsledku toho téměř každé zjednané dílo je dílem WFH, neboť málokdy se stane, že by objednatel nechtěl mít nad prováděním díla kontrolu. Pokud soud neshledá, že jde o dílo zaměstnanecké, tak zkoumá, zda jde o dílo vytvořené na objednávku splňující zákonná kritéria.

Výhodou je, že při takto extenzivním výkladu je téměř nedotčen princip právní jistoty, neboť strany si mohou být ve většině případu jisté, že pokud si zadají vytvořit autorské dílo, pak autorské právo k němu bude podléhat doktríně WFH.⁸¹

6.2 Agency Law Test

Agency Law test je naopak výkladem *restriktivním* zohledňujícím naplnění několika kritérií, ke kterým patří *rozsah kontroly, druh zaměstnání, potřebné dovednosti, zda zaměstnavatel poskytuje prostředky a nástroje k tvorbě díla, po jaké období je zaměstnanec zaměstnán* apod.⁸² Smyslem testu je zkoumat pojem zaměstnance ze širokého spektra pohledů, které však nejsou příliš široké či vágní, a pokud jsou požadavky testu splněny, pak je možné dojít k závěru, že se jedná v daném případě o právní vztah zaměstnanecký. Ježto je následně možno hovořit o zaměstnaneckém díle.

Tento test byl použit Odvolacím soudem pro 5. obvod v případě *Easter Seal* a Nejvyšším soudem USA u případu *Reid*. Oba soudy ovšem zaujaly odlišná odůvodnění a při podrobnějším zkoumání je správné oba přístupy oddělovat, a to i s ohledem na význam, který rozhodnutí *Reid* má,

77 Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aymes v. Bonelli*, 980 F.2d 857, ze dne 2. prosince 1992.

78 Srov. rozhodnutí Odvolacího soudu pro 6. obvod ve věci *Hi-Tech Video Prods. v. Capital Cities/ABC, Inc.*, 58 F.3d 1093, ze dne 11. července 1995.

79 Metoda „Right to Control“ a „Actual Control“ bývají někdy slučovány v jednu. Viz např. STROWEL, Alain. *Droit d'auteur et copyright : Divergences et convergences - Etude de droit comparé*. 1. vyd. Paris : Bruylant, S.A., 1993. s. 366.

80 V důvodové zprávě (The House Report) se výslovně hovoří o novém zákoně jako o „kompromisu“ mezi zájmy autorů a vydavatelů, tzn. kompromisu mezi principem ochrany investice a ochrany subjektivního práva k výsledkům tvůrčí činnosti. Viz Důvodová zpráva k autorskému zákonu (The House Report), č. 94-1476, s. 121.

81 HARRIS, Matthew R. Copyright, Computer Software, and Work Made for Hire. *Michigan Law Review*. 1990, vol. 89, č. 3, s. 661-701.

82 Viz § 220 Restatement (Second) of Agency z roku 1958.

ačkoli základ zkoumání vycházející z Law of Agency je stejný.

Pro obě podoby *Agency Law* testu je společné, že zohledňují úmysl zákonodárce a lze jeho výsledek předvídat.⁸³ Oproti extenzivnímu výkladu posuzují díla zaměstnanecká a na objednávku jako *dvě rovnocenné kategorie děl* v rámci jedné doktríny a nikoli díla vytvořená na objednávku vymezená v § 101 (2) C.A., jako speciální úpravu pro díla zaměstnanecká, která nemá účelové, systematicky-formální ani jazykově-logické opodstatnění.

6.3 Actual Control Test

Actual control test historicky nahradil right to direct test. Lze ho poprvé vysledovat v rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci Aldon Accessories Ltd. v. Spiegel, Inc.

Hlavní rozdíl oproti right to direct testu spočívá v tom, že zde nezáleží na tom, zda zákazník má či nemá právo řízení a dohledu, ale v tom, jestli ho *skutečně vykonal*.⁸⁴ Tento test tak ovlivňuje nikoli právní, ale faktická stránka konkrétního právního vztahu mezi stranami.

Jedná se o mírnější, méně extenzivní výklad než *right to direct test*. Zadavateli může ze smlouvy vyplývat právo dohledu a kontroly, ale relevantní je pouze to, jestli takového práva využije. Proto i jeho negativní aspekty nejsou tolik zásadní. Přesto i zde platí, že tento výklad není konzistentní s úpravou v autorském zákoně z roku 1976.

K hlavním výtkám patří, že činí smluvní vyjednávání zbytečně složité, neboť strany musejí předpokládat, jestli bude vykonána dostatečná kontrola nad prováděním díla, aby šlo o dílo WFH. Kontroverzní je i otázka, zda při faktickém výkonu pokynů, dohledu a kontroly se nejedná o dílo spoluautorské, jak konstatoval soud ve věci *Easter Steal*.⁸⁵ Je jisté, že ohrožuje ve větší míře princip právní jistoty než Right to Direct test. Naopak subjektivní právo k výsledkům tvůrčí činnosti je oslabeno méně.

6.4 Formal – Salaried Employee Test

Nejvíce restriktivní výklad doktríny WFH představuje tento test.

Jeho jádrem je zúžení *pojmu zaměstnanec* na tradičně chápané osoby, které vykonávají práci, za kterou jsou pravidelně placeny a za jejichž daňové odvody nese odpovědnost zaměstnavatel. Nejznámějším případem užití tohoto testu byl případ *Dummas*. *Formal – salaried test* se vyvinul jako opozice k testům *right to control* a *actual control*. Svým způsobem se staví i proti *Agency Law* testu, neboť

ten ve svých požadavcích rovněž zahrnuje zkoumání požadavku kontroly nad zaměstnancem.⁸⁶

Přináší zachování principu právní jistoty, neboť je jasné, kdo naplní požadavky doktríny WFH. Zároveň posiluje princip ochrany subjektivního práva k výsledkům tvůrčí činnosti. Naopak omezuje princip ochrany investice.

Domníváme se, že tento test je i nejméně konzistentní s úmyslem zákonodárce. Neboť tím, že omezil okruh děl na objednávku pouze na 9 kategorií děl spolu s požadavkem písemné smlouvy, si byl vědom, že omezí zásadu ochrany investice.

Oproti *Agency Law* testu resp. i *Reid* testu se vyznačuje jednodušší formou, která je zaměřena pouze na relevantní, přesné a určující body charakterizující zaměstnance v *tradičním smyslu*.⁸⁷ Čím více požadavků bude soud hodnotit a čím vágnější budou, tím se zvyšuje jeho *diskreční pravomoc*, ale naopak snižuje *předvídatelnost rozhodnutí*.

6.5 Reid Test

Reid test můžeme chápat jako variaci *Agency Law* testu. Tento test použil Nejvyšší soud USA v rozhodnutí ve věci *Community For Creative Non-Violence v. Reid*. Pro jednodušnost by bylo možné ho podřadit pod *Agency Law Test*. S ohledem na váhu precedenčních rozhodnutí Nejvyššího soudu USA, v jehož důsledku bývá po hříchu zvykem zapomínat na dřívější rozhodnutí, ať už byla jakákoli, uvedeme rozdíly, které činí z Reid Testu samostatnou metodu zkoumání doktríny WFH.

Reid test je založen na požadavcích Law of Agency, na již zmíněném § 220 prohlášení. Nejsou zkoumány žádné další požadavky jako např. odpovědnost za zdražení díla, význam pokynů, dohledu a kontroly apod. Není zde činěno rozdílu mezi zaměstnanci v tradičním smyslu a těmi, kteří splní požadavky Law of Agency, jako tomu bylo v případě *Easter Steal*. Požadavky Law of Agency musí splňovat každý právní vztah, pokud má vést k vytvoření *zaměstnaneckého díla* dle § 101 (1) C.A.

K výhodám a nevýhodám takového výkladu odkazujeme na *Agency Law test*. *Reid test* je dobře předvídatelný a transparentní, neboť zkoumaná kritéria jsou dobře známá právě vzhledem k tomu, že se nejedná o čisté *case law*. Zároveň však pojem zaměstnanec zkoumá ze širokého úhlu pohledů. Výtkou je, že Nejvyšší soud USA nevyslovil, zda postačí naplnit všechny či jen některé požadavky a zda jsou si rovnocenné. Toto koriguje rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aymes v. Bonelli*, jehož „držení se“ je slibnou vizí do budoucna.

83 HARRIS, Matthew R. Copyright, Computer Software, and Work Made for Hire. *Michigan Law Review*. 1990, vol. 89, č. 3, s. 661-701.

84 Tamtéž.

85 Tamtéž.

86 Tamtéž.

87 Dr. Bezouška se rovněž přiklání v české obdobě této otázky, totiž definici závislé práce, aby byla přesnější a kratší. Srov. BEZOUŠKA, Petr. Závislá práce. *Právní rozhledy*, 2008, vol. 16, č. 16, s. 579-583.

7 Závěrem

Doktrína WFH, vycházející z majetkoprávního pojetí autorského práva Spojených států amerických je, *výjimkou z obecného pravidla*, že autorské právo náleží osobě, která dílo vytvořila.⁸⁸ Tato výjimka má zásadní autorskoprávní důsledky, které vyplývají z plného převodu autorského práva na osobu, která si vytvoření autorského díla zjedнала. Optikou kontinentální úpravy se zdá, že zásada ochrany investice je dotažena do posledního konce.

Při opomenutí *osobnostních práv* se může zdát i majetkoprávní důsledek doktríny WFH přijatelný. Vkrádá se však pocit, že výkladově problematická právní úprava doktríny WFH vděčí právě za tuto odlišnou koncepci, neboť i v nejkomplicovanějším právním případě jde vždy „pouze“ o majetkové právo. Nic nebrání investorovi, jako správnému obchodníku, vytěžit i ze sebemenší investice maximum a soud za použití extenzivního výkladu může snadno takový počin ospravedlnit. Zákonodárce, i když veden dobrým úmyslem omezit okruh děl tvořených na objednávku, podcenil situaci a soudy si našly svojí vlastní cestu.

Domníváme se však, že ani v ryzé *majetkověprávním pojetí autorského práva USA* není vhodné u právní úpravy zakázkových autorských děl postupovat cestou „buď vše nebo nic“. To je obzvláště problematické u takových děl, která investor užije pouze k jednomu krátkodobému účelu a případně další, možná i efektivnější, užití ze strany autora není možné. Jak již bylo řečeno, přísnější režim u *díla zaměstnaneckého*, než u *díla vytvořeného na objednávku* má své opodstatnění v řadě zemí včetně České republiky, které spočívá na *osobní závislosti zaměstnance*. Proto, jestliže dochází k převodu celého autorského práva na zaměstnavatele, by nemělo dojít k naprosto stejnému následku u díla na objednávku. U doktríny WFH zákonodárce pouze omezuje možnost kvalifikovat dílo jako dílo vytvořené na objednávku, ale nikoli *autorskoprávní důsledky*. Převod nikoli celého autorského práva, ale pouze oprávnění k užití díla pouze ke smlouvenému účelu, podobně jako je tomu např. v české právní úpravě, by tomuto následku předcházelo. Bylo by to v konečných důsledcích výhodné i pro samotné investory děl tvořených na objednávku, neboť s ohledem na zásadu teritoriality autorského práva by odpadla nejistota mimo území Spojených států amerických,⁸⁹ neboť drtivá většina zemí kontinentálního práva nepřipouští převod autorského práva na objednatele,⁹⁰ což v době globální koordinace kapitálu, a za tímto účelem sjednocování právních úprav, není šťastné řešení, neboť tato úprava

svým způsobem vyčnívá nad ostatní. Do budoucna je proto možný vývoj směrem ke zmírnění doktríny WFH nebo naopak přiblížení se ostatních právních řádů její úpravě.⁹¹ Podotýkáme, že již nastolený trend je považovat všechny výtvořené lidské tvůrčí činnosti za „komoditu“.⁹² Nakonec i nepřevoditelnost osobních majetkových autorských práv *inter vivos* v české právní úpravě lze úspěšně překlenout výhradní licencí, zejména pak jde-li o licenci k volné ruce nabyvatele.

Tato změna, jakkoli se nám může zdát užitečná, neobstojí bez dalšího. Jádrem interpretačních problémů zůstává *vymezení pojmu zaměstnanec*. Na otázku, jakým způsobem toho lze dosáhnout, není jednoduchá odpověď. Jedno je však jisté. Soudy USA se snažily o vymezení pomocí výše uvedených testů, jejichž jádrem je *poměrování právních principů*, které odráží právní zájmy stran. Některé lze hodnotit jako konformnější s úmyslem zákonodárce, jiné méně. Poměrování právních principů je důležité, a proto i přístup k doktríně WFH za pomoci testů je správný. Hodnocených kritérií by však nemělo být mnoho, měly by být *přesné a soustředěné do jádra pojmu*. Inspirací by mohl být požadavek vedení, riziko neúspěchu, začlenění do organizační struktury zaměstnavatele,⁹³ daňový režim apod.

V zákrytu těchto případných legislativních změn můžeme v autorském právu USA upustit od požadavku dělení děl vytvořených na objednávku do jednotlivých kategorií i písemné smlouvy. Byla by to protiváha proti ztrátě *zákonného převodu autorského práva* na objednatele. Ten však i přesto, pokud strany naleznou dohodu, může být realizován smluvním převodem.

Konečnou změnou by mohla být možnost původního autora *zrušit převod autorského práva*, stejně jako je tomu u smluvního převodu dle § 203 (3) C.A., podle kterého je možno zrušit převod během pětiletého období po uběhnutí lhůty třiceti pěti let od okamžiku převodu práva nebo zveřejnění, kterýkoli nastane dříve.⁹⁴ Mělo by se vztahovat na obě kategorie děl WFH. Při případném upuštění od převodu autorského práva u děl na objednávku by pak postihlo pouze *díla zaměstnanecká*.

Nedostatek doktríny WFH nespátřujeme v tom, že autorské právo USA vychází z majetkoprávního pojetí a nerozlišuje osobnostní práva autora,⁹⁵ ale že u převodu majetkových práv u děl na objednávku není činěno rozdílu mezi *absolutními* a *relativními autorskými právy*. Co můžeme ocenit je, že několik soudů zaujalo vícero postojů a nabídlo řadu zajímavých řešení, což je lepší, než kdyby se zavedla jedna, nesprávná interpretace a ostatní soudy ji

88 Srov. § 201 (a) C.A.

89 Podobně: TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 109.

90 DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus v autorskom práve - iba zdanlivý protiklad?. *Právny obzor*. 2005, vol. 88, č. 1, s. 3-12.

91 Pro srovnání USA je členem RÚB, která rozeznává osobnostní práva autorská. Viz čl. 11 bis RÚB. USA osobnostní práva naopak vůbec nezná.

92 Srov. HOLDERNESS, Mike. Moral Rights and Authors' Rights : The Keys to the Information Age. *Journal of Information, Law and Technology*. 1998, č. 1, s. 23-43., FERNÁNDEZ-MOLINA, J. Carlos; PEIS, Eduardo. The Moral Rights of Authors in the Age of Digital Information. *Journal of The American Society for Information Science and Technology*. 2001, vol. 52, č. 2, s. 109-117.

93 Srov. BEZOUŠKA, Petr. *Závislá práce*. *Právní rozhledy*, 2008, vol. 16, č. 16, s. 579-583.

94 § 203 (3) autorského zákona z roku 1976.

95 Proměnou u zakázkových děl jsou i v českém právu majetková (relativní) práva a nikoli ta osobnostní.

dle doktríny „*Stare Decisis*“ tiše následovaly. Jak z výše uvedené plyne, velký krok vpřed je třeba spatřovat v rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *Reid* a na něj navazujícím rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aymes v. Bonelli*. Koncipuje-li autorské právo původní autorství ve prospěch zaměstnavatele či objednatele zakázkového díla, pak by soudy měly poskytovat alespoň minimální záruku při výkladu sporných ujednání ve prospěch zájmů „skutečných autorů“ - tvůrců. Zadavatelé většinou mívají více obchodních zkušeností a jsou to oni, kteří zpravidla nesou již připravené smluvní podmínky „na stůl“. Mezi stranami je při vyjednávání faktická nerovnost.⁹⁶ Pokud se následně stane výklad některého pojmu sporným, měl by *zadavatel nést odpovědnost* za takto použitý pojem, resp. strana, která tohoto pojmu užila jako první tak, aby se *chránila slabší strana*. Z provedené analýzy však plyne závěr, že ve většině případů soudy vycházely vstříc prospěchu zadavatelů, když na dané dílo vztahovaly doktrínu WFH, ať už byly okolnosti případů jakékoli. Poněkud na okraji, nebo spíše až úplně ke konci, ponecháváme možnost úplně vyloučit díla na objednávku z doktríny WFH podobným způsobem, jako je tomu v autorském právu Velké Británie⁹⁷ či Irské republiky,⁹⁸ které znají pouze *díla zaměstnanecká* a právní úpravu pro případy vzniku díla na objednávku nechávají zcela na smluvním ujednání. Z hlediska právní historie by to totiž byl návrat k rozhodnutí ve věci *Dielman v. White*.

Literatura

- BAZE, Dale. Common law of agency: A supplement chapter for Oklahoma real estate principles. 1. vyd. [s.l.] : B & B Publishing, 2009. s. 2. Dostupné z WWW: <http://www.charlesbarnes.com/pdf_files/agency.pdf>.
- BEZOUŠKA, Petr. Závislá práce. Právní rozhledy, 2008, vol. 16, č. 16, s. 579-583.
- DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus v autorskom práve – iba zdanlivý protiklad?. Právny obzor. 2005, vol. 88, č. 1, s. 3-12.
- Důvodová zpráva k autorskému zákonu (The House Report), č. 94-1476, s. 121.
- FERNÁNDEZ-MOLINA, J. Carlos; PEIS, Eduardo. The Moral Rights of Authors in the Age of Digital Information. Journal of The American Society for Information Science and Technology. 2001, vol. 52, č. 2, s. 109-117.
- GATTO, James G., et al. Advisory – Work Made for Hire Doctrine Does Not Generally Apply to Computer Software. Pillsbury Publications and Presentations [online]. 2010, č. 1, [cit. 2021-07-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.pillsburylaw.com/siteFiles/Publications/675FEAEDBEADF5B19CFE320E-18AE7A18.pdf>>.
- GOLDSTEIN, Paul. Paternalism and autonomy in copyright contracts. In BENTLY, Lionel; VAVER, David. Intellectual Property in the New Millennium : Essays in Honour of William R. Cornish. 1. vyd. Cambridge : University Press, 2005. s. 259-265.
- HAMILTON, Marci A. Commissioned Works as Works Made for Hire under the 1976 Copyright Act : Misinterpretation and Injustice. University of Pennsylvania Law Review. 1987, vol. 135, č. 5, s. 1281-1320.
- HARRIS, Matthew R. Copyright, Computer Software, and Work Made for Hire. Michigan Law Review. 1990, vol. 89, č. 3, s. 661-701.
- HOLDERNESS, Mike. Moral Rights and Authors' Rights : The Keys to the Information Age. Journal of Information, Law and Technology. 1998, č. 1, s. 23-43.
- JARETT, Stacy L. Joint Ownership of Computer Software Copyright : A Solution to the Work for Hire Dilemma. University of Pennsylvania Law Review. 1989, vol. 137, č. 4, s. 1251-1279.
- LAUGHLIN, Gregory K. Who owns the copyright to faculty-created web sites? : The work-for-hire doctrine's applicability to internet resources created for distance learning and traditional classroom courses [online]. 2010 [cit. 2021-07-30]. Boston college. Dostupné z WWW: <<https://lawdigitalcommons.bc.edu/bclr/vol41/iss3/2/>>.
- MACQUEEN, Hector L, et al. Contemporary intellectual property : law and policy. 1.vyd. Oxford : Oxford University Press, 2007. s. 34.
- MELZER, Filip. Právní jednání a jeho výklad. 1. vyd. Brno : Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009. s. 147.
- Restatement (Second) of Agency z roku 1958.

⁹⁶ GOLDSTEIN, Paul. Paternalism and autonomy in copyright contracts. In BENTLY, Lionel; VAVER, David. Intellectual Property in the New Millennium : Essays in Honour of William R. Cornish. 1. vyd. Cambridge: University Press, 2005. s. 259-265.

⁹⁷ § 11 (2) autorského zákona Velké Británie z roku 1988.

⁹⁸ § 23 (1) autorského zákona Irské republiky z roku 2000.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Bleistein v. Donaldson Lithographing Co.*, 188 U.S. 239, ze dne 2. února 1903.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Community for Creative Non-Violence v. Reid*, 490 U.S. 730, ze dne 5. června 1989.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aldon Accessories Ltd. v. Spiegel, Inc.*, 738 F.2d 548, ze dne 22. června 1984.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Aymes v. Bonelli*, 980 F.2d 857, ze dne 2. prosince 1992.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Brattleboro Publishing Co. v. Windmill Publishing Corp.*, 369 F.2d 565, ze dne 28. listopadu 1966.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Picture Music, Inc. v. Bourne, Inc.*, 457 F.2d 1213, ze dne 3. dubna 1972.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Scherr v. Universal Match Corp.*, 417 F.2d 497, ze dne 15. října 1969.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 5. obvod ve věci *Easter Seal Society for Crippled Children & Adults of Louisiana Inc v. Playboy Enterprises, et al.*, 815 F.2d 323, ze dne 23. dubna 1987.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 6. obvod ve věci *Hi-Tech Video Prods. v. Capital Cities/ABC, Inc.*, 58 F.3d 1093, ze dne 11. července 1995.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 7. obvod ve věci *Evans Newton Inc. v. Chicago Systems Software*, 793 F.2d 889, ze dne 19. června 1986.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 9. obvod ve věci *Dummas v. Gommerman*, 865 F.2d 1093, ze dne 13. ledna 1989.

Rozhodnutí Odvolacího soudu pro sedmý obvod ve věci *Real Estate Data, Inc. v. Sidwell Co.*, 809 F.2d 366, ze dne 8. ledna 1987.

Rozhodnutí Okrskového soudu Kolumbie ve věci *Community For Creative Non-Violence v. Reid*, 652 F.Supp. 1453, ze dne 9. února 1987.

Rozhodnutí Okrskového soudu pro Jižní New York ve věci *Mister B Textiles, Inc. v. Woodcrest Fabrics, Inc.*, 523 F. Supp. 21, ze dne 5. ledna 1981.

Rozhodnutí okrskového soudu v Massachusetts ve věci *Dielman v. White*, 102 F. 892, ze dne 31. května 1900.

SCHNEIDER, Marc. *A Juridical Approach to the Notion of Independent Labour. A Critical Study of the French and the German Systems. The international journal of comparative labour law and industrial relations*, 2000, vol. 16, č. 4, s. 337–347.

STROWEL, Alain. *Droit d'auteur et copyright : Divergences et convergences - Etude de droit comparé*. 1. vyd. Paris : Bruylant, S.A., 1993. s. 366.

TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 98.

WINDLE, Christopher M. *Copyright Law - Community for Creative NonViolence v. James Earl Reid : A Clearer Picture for Artists*. *Golden Gate University Law Review*. 1990, vol. 20, č. 1, s. 155-165.

YU, Peter K. *Intellectual Property and Information Wealth : Copyright and related rights*. 1.vyd. [s.l.] : Greenwood Publishing Group, 2007. s. 143.

ONLINE PODUJATIE SLOVENSKO

Význam duševného vlastníctva pre MSP

Financovanie EÚ pre malé a stredné podniky na ochranu vašich práv duševného vlastníctva (ochranné známky - dizajny - patenty).

27. septembra 2022 | 9.30–12.00 hod. CEST

ÚRAD
PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ideas
powered
for business